

Ca l'Helena

Tona

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: c. Major, 17
Alçada: 585,2

Coordenades:

Latitud: 41.85101
Longitud: 2.22837
UTM Est (X): 435946
UTM Nord (Y): 4633522

Classificació

Número de fitxa 08283 - 58
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XVIII, XIX, XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: BPU Pla Especial de Protecció del centre urbà de Tona. Antic Camí Ral i Plaça Major. Catàleg de Béns a protegir. Núm. 01/17. Aprovació inicial, juny de 2023.
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial - productiu
Titularitat Privada
Titular: 6137025DG3363N
Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa: dl., 01/04/2024 - 19:55

Descripció

Edifici entre mitgeres d'estructura tradicional i dues crugies. La coberta és de teula àrab a dues vessants, i el carener és paral·lel a la façana. El revestiment és un arrebossat de ciment pintat.

La composició de la façana és simètrica amb dos eixos. La planta baixa actualment està dividida en dos portals amb locals comercials. El primer pis presenta dues finestres de mides desiguals, amb brancals, llinda i ampits de pedra motllurades. La finestra de la dreta té una inscripció a la llinda: 1753, i a sota, un medalló amb la figura de Jesucrist. Al segon pis, les finestres són de factura més senzilla, més petites i amb motllures a la part superior que trenquen la forma poligonal amb angles rectes. El voladís de la part superior de la façana es forma amb una barbacana amb biguetes de fusta i rajol ceràmic sense pintar.

Per últim, cal citar la placa commemorativa ubicada al marge esquerra de la façana, dedicada a un antic propietari de la finca, el Dr. Antoni Bayés i Fuster, feta en marbre amb un dibuix de la seva besnéta, la popular dibuixant Pilarín Bayés.

Observacions:

L'edifici també ha rebut el nom de cal Metge.

Segons la valoració d'Anna Rovira, la composició de la façana atorga el valor de continuïtat en la coherència del paisatge urbà (valor ambiental) i té elements originals que doten caràcter històric el paisatge urbà. A més a més, aquesta finca té un valor simbòlic perquè hi va residir el Dr. Bayés, descobridor de les aigües mineromedicinales de Tona (ROVIRA, 2023).

Història

El nom de Ca l'Helena recorda una carnisseria i cansaladeria que es va obrir als baixos de la casa, que era regentada per una dona que es deia així (ROVIRA, 2023).

La casa havia estat la residència del metge Antoni Bayés i Fuster (1842-1899). Va néixer a Taradell el 1842 i es llicencià en Medicina per la Universitat de Barcelona el 1864. Es va casar amb Ramona Coch. El 1869 ja es documenta exercint de metge de capçalera a Tona. El matrimoni Bayés-Coch vivia en aquesta casa i van tenir tres fills, Candi, Josep i Trinitat. Antoni Bayés era una persona d'esperit inquiet i va fer investigacions relacionades amb l'epilèpsia i la tuberculosi.

La gran aportació del Dr. Bayés i Fuster a Tona és el descobriment de les aigües mineromedicinales el 1874. Va ser gràcies al seu interès que un descobriment fortuït, que no hagués tingut cap transcendència, va ser l'inici de l'explotació d'aquestes aigües amb finalitats terapèutiques. Fou ell qui va fer analitzar i estudiar les aigües i qui es va adonar de les seves enormes possibilitats. I encara més, va ser un dels promotors de la constitució de la primera societat mercantil per a l'explotació de les aigües, juntament amb els seus socis Narcís Ullastres i Josep Quintanas (amo del mas Riambau), societat que va gestionar el balneari Ullastres, del qual ell va ser el primer metge director.

El Dr. Bayés i Fuster va dedicar molts esforços, econòmics i de tota mena, a fer possible l'existència d'un establiment balneari a Tona i a divulgar les excel·lències de les aigües. És l'autor de la memòria o monografia divulgativa sobre les aigües de Tona titulada Aguas minero-medicinales salino-yodosulfuradas de S.Andrés de Tona (Provincia de Barcelona, partido judicial de Vich) de Ullastres y C^a (Vic 1881). Tot el que va venir després -el descobriment d'altres deus, la constitució de nous balnearis, el naixement dels barris Roqueta i Codina, l'impacte econòmic tan positiu que va suposar per a Tona esdevenir un centre d'estiueig de primer ordre- no hagués estat possible sense aquest primer impuls de la mà del Dr. Bayés i Fuster. El 1878 va traslladar-se a viure a Vic. Un carrer del poble porta el seu nom en honor seu

(Ajuntament de Tona).

Bibliografia

Ajuntament de Tona (ed.). «Nomenament d'Antoni Bayés i Pilarín Bayés com a fills adoptius de Tona» 7 de octubre de 2010.

BATLLÉS, Ramon; COLL, Miquel. (1984). “Noms, renoms i malnoms de Tona”. Llibre de l’any 1983. Tona: Ajuntament de Tona

ORTEGA, Montse (2002). “Els carrers Nou, Barcelona i Major entre els segles XVI i XIX”. Llibre de Tona

PADRÓS, Carles i PUIGFERRAT, Carles (2011) Tona. Recull gràfic 1890 - 1978. Editorial Efadós

PLADEVALL, Antoni (1990) Tona. Mil cent anys de Història. Eumo Editorial/Ajuntament de Tona.

PUIGFERRAT, Carles (2000). La febre de l’aigua. Llibre de Tona, Sant Jordi 2000. Tona. Ajuntament de Tona.

ROVIRA, Anna. (2023) Pla Especial de Protecció del centre urbà de Tona – antic camí ral i plaça Major - Catàlegs de Béns a protegir. Ajuntament de Tona. Aprovació inicial.

